

1) 2012 წლის ერთიანი ეროვნული საგამოცდო პროგრამა

ქართული ენა და ლიტერატურა (სავალდებულო გამოცდა)
ლიტერატურა (არჩევითი გამოცდა)

საგამოცდო პროგრამა ქართულ ენასა და ლიტერატურაში ეფუძნება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2006 წლის 28 სექტემბრის #841 ბრძანებით დამტკიცებულ ეროვნული სასწავლო გეგმის საგნობრივ პროგრამას.

საგნობრივი უნარები

საკითხთა ჩამონათვალი	საკითხთა დაზუსტება	კავშირი ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან
წერა	1. ენის გამომსახველობით საშუალებათა (როგორც ლექსიკურის, ისე გრამატიკულის) ადეკვატური გამოყენება;	ქართ. VII.13; ქართ. VIII.12; ქართ. IX.12; ქართ. XI.13.
წერა	2. ენობრივი კონსტრუქციების სწორად აგება და თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დაცვა;	ქართ. VII.13; ქართ. VIII.12; ქართ. IX.12; ქართ. XI.13.
წერა	3. სხვადასხვა დანიშნულების ტექსტების შედგენა;	ქართ. VII.11; ქართ. VII.12; ქართ. VIII.11; ქართ. IX.10; ქართ. X.11; ქართ. XI.12.

კითხვა/წერა	4. ლიტერატურული მასალის საფუძველზე პრობლემის დასმა, გააზრება და ანალიზი;	ქართ. VIII.5; ქართ. VIII.10; ქართ. IX.9; ქართ. X.9; ქართ. X.15; ქართ. XI.5; ქართ. XI.10; ქართ. XII.5; ქართ. XII.6.
კითხვა	5. ნაწარმოების თემისა და იდეის, მოტივების, ცალკეული დიალოგების, მხატვრული სახეების, სიტუაციის, კოლიზიის არსისა და პერსონაჟთა ქცევის მოტივაციის ადეკვატური გააზრება;	ქართ. VII.7; ქართ. VII.9; ქართ. VIII.8; ქართ. IX.7; ქართ. X.9; ქართ. XII.8.
წერა	6. არგუმენტების ლოგიკურად, დამაჯერებლად ჩამოყალიბება და შესაბამისი მაგალითებით გამყარება;	ქართ. VII.11; ქართ. VIII.10; ქართ. IX.9; ქართ. X.15; ქართ. XI.11; ქართ. XII.13.
კითხვა/წერა	7. ლიტერატურული ნაწარმოების (ან მისი ნაწილის) ანალიზი, კომენტარი;	ქართ. VIII. 5; ქართ. IX. 9; ქართ. X.15; ქართ. XI. 5; ქართ. XI.9; ქართ. XI.10; ქართ. XII. 5. ქართ. XI.11; ქართ. XII.13.
კითხვა/წერა	8. ლიტერატურულ ნაწარმოებთან შორის მსგავსებებისა და განსხვავებების მიგნება და შედარებითი ანალიზი;	ქართ. VIII.5; ქართ. IX.6; ქართ. IX.9; ქართ. XI.5; ქართ. XI.10; ქართ. XI.11; ქართ. XII.5; ქართ. XII.6.
კითხვა	9. მწერლის ენის, სტილის ძირითადი თავისებურებებისა და გამომსახველობითი საშუალებების სწორად აღქმა და გააზრება;	ქართ. VII.9; ქართ. VIII.8; ქართ. IX.7; ქართ. X.6; ქართ. XI.7; ქართ. XII.8; ქართ. XII.9.

კითხვა/წერა	10. ლიტერატურული ტექსტისადმი ინდივიდუალური დამოკიდებულების გამოვლენა.	ქართ. VII.7; ქართ. VIII.5; ქართ. IX.6; ქართ. IX.9; ქართ. X.8; ქართ. X.15; ქართ. XI.10; ქართ. XI.11; ქართ. XII.7.
-------------	---	---

საგნობრივი ცოდნა

I. ქართული ენა:

უმადლეს სასწავლებელში შემსვლელმა გამოცდაზე უნდა გამოავლინოს ქართული ენის საფუძვლიანი ცოდნა და მისი პრაქტიკული გამოყენების უნარი. საგანგებო ყურადღება მიექცევა მეტყველების კულტურის საკითხების ცოდნას.

აბიტურიენტს მოეთხოვება შემდეგი საკითხების ცოდნა:

სიტყვა, მისი პირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობა; სიტყვის მნიშვნელობის ცვლა: გავართობა და დავიწროება; სინონიმები, ომონიმები, ანტონიმები, პარონიმები, დიალექტიზმები, არქაიზმები, ნეოლოგიზმები, ნასესხები სიტყვები, ბარბარიზმები; სიტყვათა მყარი შეხამებანი; წარმოქმნილი და ძირეული სიტყვები; მარტივი და რთული სიტყვები; სიტყვათა შემოკლებით შეერთება; შემოკლებული დაწერა.

სტილის რაობა; ფუნქციური სტილისტიკა; ლექსიკური სტილისტიკა; სიტყვათა შერჩევა მნიშვნელობის მიხედვით; პარონიმები, ევფემიზმები, თავაზიანობის გამომხატველი სიტყვები; სტილისტური ხარვეზები: ტავტოლოგია, კალკი, ატროფია (სიტყვის გამოყენება არაზუსტი მნიშვნელობით).

მეტყველების ნაწილები: არსებითი სახელი, ჯგუფები შინაარსის მიხედვით, საზოგადო და საკუთარ სახელთა ბრუნება; ზედსართავი სახელი, ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები, ზედსართავ სახელთა ბრუნება დამოუკიდებლად და არსებით სახელთან ერთად; არსებითი სახელი მსაზღვრელად; რიცხვითი სახელი, რიცხვითი სახელების ჯგუფები, რიცხვითი სახელების ბრუნება; ნაცვალსახელი, ნაცვალსახელთა ჯგუფები, ნაცვალსახელთა ბრუნება; ზმნა, ზმნის პირი და რიცხვი, ზმნისწინი, დრო, ასპექტი, კილო, გარდამავლობა, მწკრივები და სერიები, გვარი, ქცევა, კონტაქტი; სახელზმნა; ზმნიზედა; თანდებული; კავშირი; ნაწილაკი; შორისდებული.

წინადადება; სინტაქსური წყვილები, სინტაქსური ურთიერთობის სახეები; წინადადების სახეები შინაარსის მიხედვით; წინადადების წევრები; ქვემდებარისა და შემასმენლის ურთიერთობა რიცხვის მიხედვით; წინადადების სახეები აგებულების მიხედვით; მარტივი წინადადების სახეები; შერწყმული წინადადება, ერთგვარ წევრთა შეერთება; განკერძოებული სიტყვები და გამოთქმები; რთული წინადადება, რთული თანწყობილი წინადადება, რთული ქვეწყობილი წინადადება, რთული ქვეწყობილი წინადადების გადაკეთება მარტივად და მარტივი წინადადებებისა _ რთულ ქვეწყობილად; პირდაპირი და ირიბი ნათქვამი; სასვენი ნიშნები; სასვენი ნიშანთა ხმარების წესები.

II. მხატვრული ტექსტის ანალიზისათვის აუცილებელი ლიტერატურათმცოდნეობითი ტერმინები:

დრამა, ეპოსი, ლირიკა;

პოეზია, პროზა;

ანდაზა, აფორიზმი, ბიოგრაფია, ელეგია, თქმულება, იგავ-არაკი, კომედია, ლეგენდა, ლექსი, მემუარი, მითი, მოთხრობა, მუხამბაზი, ნოველა, პოემა, პუბლიცისტიკა, რომანი, სონეტი, ტრაგედია, ტრიოლეტი, შაირი;

* საგამოცდო პროგრამა შედგა საკონსულტაციო საბჭოსთან შეთანხმებით. საკონსულტაციო საბჭო: ელენე ბაბუნაშვილი, ბაჩანა ბრეგვაძე, მაია ზალდასტანიშვილი, მარინე კობახიძე, მზექალა შანიძე, დავით წერეთლიანი.

აზნაცი, ეპიგრაფი, ეპილოგი, თემა, იდეა, კომპოზიცია, პროლოგი, რითმა, რიტმი, სიუჟეტი, სტროფი, ტაეპი, ფაბულა, ფინალი;

დიალოგი, მონოლოგი, პერიფრაზი, ციტატა;

ლირიკული გმირი, პეიზაჟი, პერსონაჟი, პორტრეტი;

ალეგორია, გაპიროვნება, გროტესკი, ეპითეტი, ირონია, იუმორი, მეტაფორა, მოტივი, სარკაზმი, სატირა, ტროპი, შედარება, ხატოვანი თქმა, ჰიპერბოლა;

მხატვრული ენა, მხატვრული სახე.

III. ლიტერატურული პროცესის ძირითად ეტაპები:

სასულიერო მწერლობა, კლასიკური ხანის მწერლობა, აღორძინების ხანის მწერლობა, რომანტიზმი, რეალიზმი, მოდერნიზმი, პოსტმოდერნიზმი.

IV. ქართული ლიტერატურა:

1. იაკობ ხუცესი – "შუშანიკის წამება".
2. იოვანე საბანისძე – "აბო თბილელის წამება".
3. გიორგი მერჩულე – "გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება" (სასკოლო შემოკლებული ვარიანტი).
4. შოთა რუსთველი – "ვეფხისტყაოსანი" ("ვეფხისტყაოსნის" სასკოლო გამოცემა ნ. ნათაძისა): "დასაწყისი", "ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა", "როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა", "ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა", "თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის სამებრად", "ამბავი ავთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან", "შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა", "ტარიელისაგან თავის ამბის მბოზა, ოდეს ავთანდილს უამბო", "ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ რომ გამოიჯნურდა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი", "წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი", "წიგნი ტარიელისა ხატაელთა თანა და კაცის გაგზავნა", "ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა", "წიგნი ხატაელთა მეფისა, ტარიელის წინაშე მოწერილი", "ტარიელისა და ნესტანის პირისპირ შეყრა", "ტარიელი-საგან ხატაელთა წასლვა და დიდი ომი", "წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი", "წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი", "რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა", "ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა", "ხვარაზმშას შვილის ინდოეთს მოსლვა საქორწილოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა", "ამბის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა", "ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელ შეეყარა", "ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბოზა", "ამბავი ავთანდილის არაბეთს შექცევისა", "დათხოვა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა და ვაზირის საუბარი", "ანდერძი ავთანდილისა როსტევან მეფის წინაშე, ოდეს გაიპარა", "ლოცვა ავთანდილი-სა", "პოვნა ავთანდილისაგან დაბნედილის ტარიელისა", "მბოზა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცვისა", "ამბავი ავთანდილისაგან გულანშაროს მისღვისა", "ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბოზა", "ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეპყრობისა", "წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანის წინაშე მიწერილი", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანთანა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელთან მიწერილი", "წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთან მიწერილი", "თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა", "თათბირი ავთანდილისა", "თათბირი ტარიელისა", "დასასრული".
5. სულხან-საბა ორბელიანი – "სიბრძნე-სიცრუისა": დასაწყისი (სიტყვებამდე: "...და შვილისა სიმწარემან აღმაშფოთა."), სასახლეში ჯუმბერის მისვლის ეპიზოდი ("მოახსენა ლეონ... ქვა და ოქრო სწორია კაცთათვის."); იგავ-არაკები: "მეფე და მხატვარი", "მოდღვარი მელი", "უსამართლო შირვან-შაჰ", "მაოხრებელი მკვდარი", "ორმოში ჩაგდებული მეფე", "თვალხილული და უსინათლო", "კუ და მორიელი", "კაცი და გველი", "კეთილი გველი", "გლახა და მდიდარი", "მოხერხებული არაბი", "აქლემი და ვირი", "მოტირალი და მოცი-ნარი" "მეფე და მისი შვილი".
6. დავით გურამიშვილი – "დავითიანი": "სწავლა მოსწავლეთა", "ქართველთ უფალთა მეგვარტომობის იგავი" (ბოლო ექვსი სტროფი), "მოთქმა ხმითა თავ-ბოლო ერთი", "ქართველთა და კახთაგან თავიანთ უფალთად შეორგულება", "საწყაულის მოწყვა ღვთისაგან", "დავით გურამისშვილის ლეკთაგან დატყობება", "ოდეს დატყობულმან ურჯულოს ქვეყანას საყვარლის სახე და სურათი ვედარა ნახა, ამისი მოთქმა დავითისაგან", "ტყვეობითგან გაპარვა დავითისა", "შველა ღვთისაგან დავითისა. ტყვეობიდან გამოსვლა სარუსეთოში", "დავით გურამისშვილისაგან საწუთოს სოფლის სამდურავი", "მეფის ვახტანგის ამიერ სოფლით მიცვლა და ქართველთ თავადთა და აზნაურთ რუსთ ხელმწიფის სამსახურში განწესება", "საფლავის ქვაზედ დასაწერი".

7. გრიგოლ ორბელიანი _ ლექსი: "თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში".
8. ნიკოლოზ ბარათაშვილი _ ლექსები: "არ უკიჟინო, სატრფოო...", "მერანი", "რად ჰყვედრი კაცსა...", "ფიქრნი მტკვრის პირას", "შემოღამება მთაწმინდაზე", "ხმა იდუმალი", "სულო ბოროტო"; პოემა "ბედი ქართლისა".
9. ილია ჭავჭავაძე _ ლექსები: "ბედნიერი ერი", "პოეტი", "ჩემო კალამო"; პოემები: "განდეგილი", "აჩრდილი" _ VII თავი; მოთხრობები: "კაცია-ადამიანი?!", "მგზავრის წერილები", "ოთარანთ ქვრივი"; სტატია "რა გითხრათ, რით გაგახაროთ?"
10. აკაკი წერეთელი _ ლექსები: "განთიადი", "პოეტი", "რაც არ იწვის, არ ანათებს"; პოემა "გამზრდელი".
11. ალექსანდრე ყაზბეგი _ მოთხრობა "ხვეისბერი გოჩა".
12. ვაჟა-ფშაველა _ ლექსები: "ჩემი ვედრება", "რამ შემქმნა ადამიანად", "სოფლისა წესი ასეა", "ღამე მთაში", "ბევრი ვიფიქრე ძალიან..."; პოემები: "ალუდა ქეთელაური", "ბახტიონი", "სტუმარ-მასპინძელი", "გველის მჭამელი", "სინდისი"; პუბლიცისტური წერილი "კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი".
13. დავით კლდიაშვილი _ მოთხრობა "სამანიშვილის დედინაცვალი".
14. ნიკო ლორთქიფანიძე _ მოთხრობები: "შელოცვა რადიოთი", "თავსაფრიანი დედაკაცი".
15. ლეო ქიაჩელი _ მოთხრობა "ჰაკი აძბა".
16. კონსტანტინე გამსახურდია _ რომანი "დიდოსტატის მარჯვენა".
17. მიხეილ ჯავახიშვილი _ რომანი "ჯაყოს ხიზნები".
18. გალაკტიონ ტაბიძე _ ლექსები: "ბავშვები კაფეში", "თოვლი", "ლურჯა ცხენები", "მთაწმინდის მთვარე", "სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში", "შერიგება".
19. ტიცვიან ტაბიძე _ ლექსები: "მეწყერი მეწყერს", "მე ყაჩაღებმა მომკლეს არაგვზე".
20. პაოლო იაშვილი _ ლექსი: "წერილი დედას".
21. ვალერიან გაფრინდაშვილი _ ლექსები: "პროვინციალური გაზაფხული", "სანტიმენტალური ტრიოლეტი".
22. კოლაუ ნადირაძე _ ლექსი: "25 თებერვალი, 1921 წელი".
23. გიორგი ლეონიძე _ ლექსები: "მეცამეტე საუკუნე", "ყივჩაღის პაემანი".
24. გურამ რჩეულიშვილი _ მოთხრობები: "ნელი ტანგო", "მუნჯი ახმედი და სიცოცხლე".
25. ანა კალანდაძე _ ლექსები: "ლაჰილზე ისევ...", "ფეხი დამადგით..."
26. რევაზ ინანიშვილი – "სამი ნოველა".
27. ოთარ ჭილაძე _ ლექსი: "როდესაც ასე ახლოა გრემი"; ნაწყვეტი რომანიდან "ყოველმან ჩემმან მპოვნელმან" (XII კლასის სახელმძღვანელოში მოცემული ეპიზოდი).
28. ჯემალ ქარჩხაძე _ მოთხრობა "იგი".
29. გურამ დოჩანაშვილი _ მოთხრობა "კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა".
30. ნუგზარ შატაიძე – მოთხრობა "კაპიკი გაკაპიკებულა, ანუ ევროპაში რა მინდოდა".
31. ბესიკ ხარანაული – ლექსები: "ხეები", "სად არიან შვილები, შვილები სად არიან".

ეროვნული გამოცდების მოთხოვნები

აბიტურიენტმა უნდა იცოდეს:

- საგამოცდო პროგრამაში შეტანილ ნაწარმოებთა სიუჟეტები (მოვლენები, ფაქტები და მათი თანამიმდევრობა);
- ტექსტში მოცემული ინფორმაცია პერსონაჟების შესახებ (პორტრეტი, თავგადასავალი, ავტორისეული დახასიათება და სხვ.);
- ტექსტში აღწერილ მოვლენათა ისტორიული კონტექსტი, ტოპონიმები (გეოგრაფიული სახელები);
- მწერალთა ბიოგრაფიების ძირითადი მომენტები.

შენიშვნა: მისაღები გამოცდების მოთხოვნების ზემოთ მოყვანილი მონაკვეთი ("აბიტურიენტმა უნდა იცოდეს"), ძირითადად, იმ ახალგაზრდებს ეხებათ, რომლებიც 2012

წლის ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე ლიტერატურის (არჩევითი გამოცდის) ჩაბარებას გადაწყვეტენ. ქართული ლიტერატურის ცოდნის შემოწმებაზე ორიენტირებული დავალებები ქართული ენისა და ლიტერატურის (სავალდებულო გამოცდის) ტესტში გასულ წლებშიც არ იყო შეტანილი და ამგვარი ცვლილება არც 2012 წლის გამოცდაზე იგეგმება, თუმცა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ საგამოცდო პროგრამაში მოცემული ქართული კლასიკური ლიტერატურის ნიმუშების გაცნობა აბიტურიენტებს გარკვეულ დახმარებას სავალდებულო გამოცდის ჩაბარების დროსაც გაუწევს (მაგალითად, მხატვრული ტექსტის ანალიზის წერისას).